

Jobbra Russell Crowe Gabriele Amorth atya szerepében

Julius Avery
A PÁPA ÖRDÖGŰZŐJE
103 perc (2023, Screen Gems)

Ritka az olyan ördögűzős film, amiben egy belevaló pap a főszereplő, aki nem ijed meg a tevékenységével kapcsolatban méltatlankodó feletteseitől, az Egyház azon vezetőitől, akik magas rangjuk és szerteágazó tudásuk ellenére teljes tompasággal viszonyulnak bizonyos spirituális kérdésekhez, a gonoszt pusztán metaforikus értelemben képesek tételezni, és emiatt igyekeznek ellehetetleníteni minden olyan tradicionális gyakorlatot, ami nem igazolja elképzelésüket. Még ritkábban történik meg, hogy ugyanezen pap nem csinál a nadrágjába az első adódó alkalommal, amikor eltorzult arcú, betegesen viselkedő, túlvilági hangon üvöltő, félelmetes okkult jelenségeket produkáló és különféle elmetrükköket bevető ördögi megszállottakkal találkozik. Mindezen felül nem gyakori a műfajban, hogy a témát az Egyház szempontjából, valós történelmi személyeken keresztül járják körül. Minden adott volt tehát ahhoz, hogy a világ legnépszerűbb ördögűzője, a Russel Crowe által alakított Gabriele Amorth atya (1925–2016) révén egy valós történelmi eseményeken és életrajzi adatokon alapuló, az ördögűzés elméletére és gyakorlatára szorosabban támaszkodó film lásson napvilágot. Olyan alkotás, ami, ha némileg eltúlzott hollywoodi nyelvezetben is, megpróbál azon a valósághűbb nyomvonalon tovább haladni, amit William Friedkin 2017-es ördögűzős dokumentumfilmje *(Az ördög és Amorth atya)* képviselt.

Többek között az *Egy ördögűző tapasztalatai* című könyv szerzőjének élete igencsak bővelkedik különleges epizódokban, ami joggal kiált

megfilmesítésért, abban az esetben még inkább, ha egy készítőnek kifejezett szándéka felhívni a figyelmet az ördögi megszállottság jelenségére és az erre adott vallásos reakció megfelelő módjaira. A film végét követő kiírás alapján pontosan erről van szó: *„Gabriele Amorth atya 2016-ig, Rómában bekövetkezett haláláig szolgálta a szenvedőket, és számos könyvet írt. A könyvek jók."* Az alkotás társproducere, a nem mellesleg jezsuita papként tényked Edward Siebert nyilatkozatai is arról árulkodnak, hogy a film megjelentetése mögött a szokványos ördögűzős mozik egyszerű ijesztgetéseinél mélyebb szándékok húzódnak. Egy helyen például azt írták, *„megmelengeti a szívét, hogy egy papot pozitív fényben láthat, miután olyan sok film és tévéműsor becsmérelte vagy lekicsinyelte őket"*, magától Sieberttől pedig azt idézték, *„jó érzés végre egy papot hősként látni"*. Kitapintható szándék érezhető arra, hogy az ördögűzés témáján keresztül az istenhit harciasabb, férfiasabb formáját mutassák fel. Az ördögűző papra valóban tekinthetünk egyfajta harcosként, aki fizikai csaták mellett és helyett okkult síkon száll szembe az ellenséggel. Ha valami, akkor ez az Egyház által nagymértékben elhallgatott, többé-kevésbé fű alatt végzett tevékenység tényleg ki tudja hangsúlyozni, újra fel tudja eleveníteni a papi hivatás mára igencsak elfeledett, valós szellemi hatalommal járó oldalát.

Amennyiben a film nem akart több lenni egyfajta Amorth atyára és hivatására történő, ördögűzős kliséket felvonultató figyelemfelhívásnál, netán nem szokványos könyvajánlónál, megjelenésére akár tekinthetünk pozitívumként is, ám ha a néző ennél valami mélyebbre vágyik, csalódnia kell. Ami a külsőségeket illeti, a vagány, jó humorú és hitében megingathatatlan Amorth ábrázolása teljesen rendben van. Egyedül megnyerő kinézete, ami sántít, de ettől nagyvonalúan el lehet tekinteni (az atya saját külsejével kapcsolatban Friedkinnek egy interjúban úgy nyilatkozott: *„Tudod, miért fél tőlem az ördög? Mert nála is rondább vagyok!"*) Az unalomig ismételt, kiszámítható, valóságtól nagymértékben elrugaszkodó ördögűzős motívumokat is meg lehet bocsátani. A történet színvonala mellett azonban már nehezen megyek el szó nélkül. A film a megszokott módon indul. Egy elvált anya kisfiával és kamaszodó lányával beköltözik egy – mi sem természetesebb – hatalmas, sötét, elhagyatott kastélyba, ahol egy régóta ott rejtőző gonosz erő megszállja a fiút. A helyi pap ezzel nem tud mit kezdeni, ezért értesítik Amorth atyát, aki annak rendje és módja szerint megkezdi az ördögűzést. Ezen a ponton úgy tűnt, egy elfogadható film is kikerekedhet ebből, azonban a történet nagyon hamar félrecsúszik. A megszállottság témaköre a film felénél háttérbe szorul. Amorth és végtelenül egydimenziósra sikerült segédje a megszállottal való harcot félbehagyva nyomozni kezd az épület alagsorában, ahol egy kriptát találnak hajdani szerzetesek csontvázaival, ami az Egyház legsötétebb titkát tárja fel számukra. Kiderül, hogy annak idején az inkvizíció azért történt, mert a kisfiút megszálló nagyhatalmú démon (Asmodeus) egykor átvette az irányítást a helyi szerzetesi közösség legkiválóbb tagja felett. Ezáltal beférkőzött az Egyházba és nagymértékben befolyásolni tudta annak működését, elérve, hogy a hívek Isten nevében rengeteg gonoszságot kövessenek el.

Azon túlmenően, hogy egy ilyesfajta kitaláció messze meghaladja a történelmi igazolhatóság kereteit, bizonyos szempontból méltatlan Amorth személyéhez és a szóban forgó témához. Az atya valóban megfogalmazott kemény – egyeseknek talán túlzónak ható – kritikákat az Egyházat, azok vezetőit vagy a Vatikán sötét üzelmeit illetően, könyveiben szeretetteljes módon meg is dorgálta őket sokszor, működésének fókusza és jelentősége mégsem ebben állt, ahogy lényegében írásai sem erről szólnak. Az egyház-

kritikának (főleg a mai Egyház kritikájának) megvan a maga helye és értelme, csak ez nem az a személy, és nem az a téma, amin keresztül érdemes meglépni ezt. Minden bizonnyal a készítők is tisztában voltak ezzel, így annál kevésbé érthető, miért olyan irányba mentek el, ami sem Amorth életére nem ad igazi rátekintést, sem az ördögűzés hagyományához nem visz közelebb. Olyannyira nem, hogy a néhány Amorth személyéhez köthető jellemvonást és visszaemlékezést leszámítva gyakorlatilag bárki lehetett volna a főszereplőnk. Ez azért megdöbbentő, mert ahogy fentebb említettem, nem volt eseményszegény élete, ami megkövetelte volna, hogy légből kapott fikciókkal turbózzák fel. Nevét egy ilyen filmhez felhasználni óriási elszalasztott lehetőség.

Egy dologban feltétlenül egyetértek a készítőkkel, a könyvek valóban jók és érdekesek. Olyannyira, hogy talán jobban is tesszük, ha a film helyett egyből azok felé fordulunk.

G. J.

Kyle Edward Ball
SKINAMARINK
100 perc (2022, ERO Picture Company)

A Pécsi Egyházmegye egyik településén történt a következő eset a 2010-es évek második felében. Egy fiatal házaspár házszentelést kért a helyi plébánostól, mert a kisgyermekük egyre aggasztóbb módon kezdett viselkedni. A szülők többször arra figyeltek fel, hogy a gyermek megrettenve mered szobája egy pontjára és időnként minden értelmezhető ok nélkül egyszerre sírva fakad. Amikor megkérdezték tőle, mi a baj, a gyermek egy vicsorgó, koromfekete kúszó-mászó lényről számolt be, amit gyakran lát a szobájában – a szülők nem kis aggodalmára, hiszen ők értelemszerűen semmi ilyesmit nem tapasztaltak. Volt azonban egy ennél is nehezebben megmagyarázható jelenség, ami miatt úgy döntöttek, hogy egyházi személyhez fordulnak, nem pedig pszichológushoz: a gyermek játékai napról napra egyenként eltűntek és sehonnan nem kerültek elő. Miután megosztották a történteket a helyi plébánossal, a házat helyiségről helyiségre haladva megszentelte. A rítus valamiért nem bizonyult hatékonynak. A gyermeket rettegésben tartó jelenségek tovább folytatódtak, ezért pár nappal később megismételték a rítust – de ismét hatástalannak bizonyult. A szülők hiába próbáltak minél többet vigyázni a gyermekre, elég volt csak pár pillanatra magára hagyni, hogy játékától megfosztva ismét zokogva találják. A házaspár hitbéli elkötelezettségét mutatja: harmadik alkalommal is kihívták a plébánost, noha az első két alkalom után feladhatták volna. A pap harmadjára szintén eljött, de ezúttal elkérte a ház alaprajzát, amit az apával alaposan áttanulmányoztak az újabb szentelés előtt. Többször felújított, régi ház lévén lehetett benne valahol egy ismeretlen helyiség, ahová az előző két alkalommal nem sikerült bejutniuk. A rajzok alapján erre az előszoba volt a legesélyesebb, aminek a falát megkopogtatva egy ponton üregesen kongani kezdett. A kalapácsokkal végzett rögtönzött bontás meghozta eredményét: a fal bedőlt és egy lefelé vezető lépcsőre omlott. A járat egy földdel feltöltött pincehelyiségbe vezetett, aminek közepén ott hevertek egy kupacban a gyermek addig eltűnt játékai. A földalatti helyiségbe semmilyen más út nem vezetett. A plébános elvégezte a házszentelést az újonnan felfedezett helyiségben, ezt követően pedig véget értek a gyermeket rettegésben tartó jelenségek.

Az elmúlt években több olyan horrorfilm készült, melyek a manapság elterjedt *jumpscare*-ek helyett jó érzékkel és fokozatosan felépített dermesztő atmoszférájukkal idézték meg nézőikben a rettegést. Nem pillanatnyi ijedtséget vagy megszeppenést, hanem iszonyatot és rémületet,